

L'excursionisme a Mollet (1878-1966)

Toni Baldó i Codina

Membre del Club Muntanyenc Mollet

*De bon matí, quan els estels es ponen, hem de sortir, per guanyar el pic gegant.
L'oreig és pur, tranquil el cel clareja, i amb pas ben dur, encetem el camí.
Avant, avant, que trenca l'alba, si anem pujant s'abaixa el cim.
Amunt els cors que el pic és dret, i el gran gegant per fi vencem.*

L'aparició de l'excursionisme —explica Albert Balcells al llibre *Barcelona d'excursió*— és el resultat d'un moviment cultural i patriòtic, la Renaixença, que dignificà la llengua catalana i revaloritzà la història i la cultura pròpies. L'excursionisme va obrir als catalans l'afany de conèixer i estudiar el propi territori; així sorgí una veritable cultura de sentit autòcton. Alhora, a Europa, des de mitjan segle XIX, havia aparegut el fenomen del muntanyisme.

El 1877, el barceloní Josep Fiter Inglès i un grup d'amics van fundar l'Associació Catalanista d'Excursions Científiques, l'AEC. El rector de la parròquia de Sant Vicenç de Mollet, Mn. Vicenç Triadú, en fou el soci número 7. L'any 1879 van fer una excursió a Caldes de Montbui i Mollet. Mn. Vicenç els ensenyà l'església i també van fer una visita a la masia de can Borrell. Josep Fiter, prolífic escriptor i actiu excursionista, és l'autor de la crònica. A l'article "Una excursió a Mollet l'any 1879", volum 10 de *Notes*, Ferran Pérez explica que a l'arxiu del Centre Excursionista de Catalunya hi ha una acta redactada per Fiter on l'autor narra el viatge a Mollet i explica el què s'han emportat: una làpida de marbre romana amb inscripcions dels segles I i XII que hi havia a la façana de l'església de Sant Vicenç i una estàtua de Sant Vicenç del segle XVI. Diu un fragment de la crònica: "L'extracció de la pedra no havia de perjudicar gens ni mica lo caràcter de la fatxada, y d'aquesta manera passant a enriquir nostre museo, logravem apartar-la d'ignorants que ab lo transcurs del temps hauria seguit sent objecte de sos atacs involuntaris à aquelles lletras que no entenien, y que sols per estranyes los cativavan". Com a penitència per haver-

se endut això, aquests excursionistes van haver d'endur-se la làpida a peu, primer fins a l'estació (perquè no va trobar ningú que els hi dugués) i després fins a Barcelona perquè se'ls va escapar el darrer tren del dia.

El mateix any 1879 es donen d'alta com a socis el vicari de Mollet, Pere Pons i Prat, i el rector de Gallecs, Joan Gaja i Ferrer; d'aquesta manera s'havia format el primer nucli d'excursionistes a la nostra localitat.

L'any 1881, Vicenç Plantada i Fonolleda, home inquiet i d'una intensa activitat, i un dels molletans més insignes, mestre i veterinari, va ingressar com a soci delegat de l'AEC, juntament amb el metge de Mollet, Benet Altisench, que va fer d'amfitrió dels excursionistes barcelonins que visitaven Mollet i les seves rodalies, i tingué una gran amistat amb el granollerí Francesc Maspons i Labrós (president de l'AEC entre 1883 i 1891). La primera excursió digne d'esmentar que va fer, va ser a Montmeló (1881) per tal de visitar el famós "pi nano i rabassut". Després van anar de Mollet a Bigues (1882), a Gallecs i la Pedra Salvadora (1883), a Sant Fost i la fàbrica de la Dinamita (1885), al cim del Farell (1886) i al Berguedà (1887) —aquesta última tingué una durada de tres dies—.

L'antic santuari de Núria va ser l'embrió de l'excursionisme pirinenc. El juny de 1880 es fa la primera excursió oficial al Pirineu, seguint l'itinerari Ripoll, Ribes, Queralbs, Núria, Puigmal, Coma de Vaca, Tragurà, Llanars, Camprodon, Sant Joan de les Abadesses, inclosa la gesta de trobar-se al cim del Puigmal a l'hora justa de la sortida del sol. Aquell any es funda l'entitat "Los Montanyenchs" precursora del Club Muntanyenc Barcelonès. Aquelles primeres excursions no van ser gaire rellevants, però van arribar a oïdes d'alguns diputats de Madrid. Romero Robledo, en plena cambra de Diputats, crida l'atenció del govern, ("Señorías, pongo en su conocimiento, que en Cataluña, existen unos terribles montañeses"). Fetes les oportunes investigacions, s'adonaren que no eren tan fers com els pintaren, sinó pacífics joves que es dedicaven a l'excursionisme, activitat quasi desconeguda aquell temps.

L'any 1891 es fusionen l'AEC i l'Associació Catalana d'Excursions (una escissió de l'any 1878) i en sorgeix el Centre Excursionista de Catalunya, el CEC, amb socis com Antoni Gaudí i Àngel Guimerà. L'any que va tenir més socis delegats a Mollet va ser el 1899, quan constaven donats d'alta Francesc Canal i Freixa, Adolf Damians i Vila, Joan Rota i Castells, Joan Sans i Masprou, i Vicenç Plantada i Fonolleda, que destacà per les documentades dissertacions a la seu del CEC, sempre amb el local ple de gom a gom.

Mollet, fins al 1900, era un petit poble que vivia de l'agricultura i la ramaderia. Llavors tenia 2.130 habitants i 478 cases, de les quals només destacaven el campanar de l'església i alguna xemeneia. S'estenia al llarg de la riba dreta del riu Besòs i el poble creixia a partir d'una cruïlla de camins, una carretera de segon ordre que anava de Barcelona a Ribes i una altra de tercer ordre que

anava de Mollet a Moià. Hi havia també un cotxe diari tirat per cavalls que anava fins a Martorelles. La vida al poble era tranquil·la i monòtona, alterada només els diumenges, que era dia de mercat. A la plaça de la Constitució es posaven, sobretot, les parades de fruites i al carrer de Barcelona, les de roba. La plaça era plena de gom a gom quan hi havia Ball de Gitanes o la festa dels Tres Tombs.

L'any 1909 arriba la moda de l'esquí. Amb una tècnica força opinable i un material rudimentari, es baixava pels pendents del Matagalls, al Montseny. A les pistes de Mas Conill, al llevant de Ribes de Freser, van aparèixer els primers remuntadors de tracció animal, amb una carreta de bous, fonamental per al transport dels esquís. L'any 1912 ja es feien les primeres curses d'esquí de fons a la collada de Toses.

El 1910 s'inaugura a Mollet l'enllumenat elèctric públic, que consistia en sis fanals col·locats per la Companyia Catalana; durant la Festa Major de 1911 s'estrena el rellotge del campanar de l'església parroquial, i ja funciona el servei d'aigua potable, una centraleta telefònica, i la Caixa d'Estalvis i Previsió Social s'instal·la a l'Ajuntament.

Llavors, per anar d'excursió, calia tenir temps i diners suficients, unes disponibilitats que no eren a l'abast de gaires treballadors. Tanmateix, a partir de la Llei del descans dominical de setembre de 1904, aquests van anar incorporant-se a l'excursionisme. La instal·lació al nostre poble de la fabrica tèxtil de Can Mulà i la fàbrica d'adobs coneguda popularment com la Pelleria, així com d'altres indústries, van incrementar el creixement de la població, amb l'arribada d'immigrants. L'any 1910 ja érem 5.527 habitants.

Per tenir una idea exacta del funcionament de la xarxa de comunicacions que hi havia aquells anys, vegem un exemple: per anar al poblet aranès de Tredòs, calia anar de Barcelona a Tàrraga, que representaven cinc hores de tren; de Tàrraga a Tremp, unes catorze hores de diligència; de Tremp a Sort, sis hores de tartana, de Sort a Esterri d'Àneu vuit hores per camí de ferradura, i d'Esterri a Tredòs pel port de la Bonaigua unes sis hores més. Sens dubte, el món era molt més gran que ara.

El mateix any que quatre històrics de l'excursionisme d'altura a Catalunya, Giró, Canals, Estasen i Badia fan el cim del Mulleres l'agost de 1919, es construeix l'edifici del Tabaran per acollir la Cooperativa de la Teneria Moderna Franco Espanyola (la Pelleria), un cinema i un teatre. Lluís Estasen va ser un dels introductors de l'escalada a casa nostra. Es recorda una pujada als Encantats, de roca calcària, amb uns mètodes de seguretat que els escaladors d'avui possiblement no trobarien gaire ortodoxos.

Una de les excursions clàssiques de l'època és anar a San Miquel del Fai. El Congost i el Tenes tallen la Serra de Bertí i formen profunds i pintorescos congosts, llocs amagat entre cingles i muntanyes cobertes de pins. Els rius

Tenes i Rossinyol es precipiten al buit i formen dues cascades de considerable altura. L'erosió de l'aigua forma nombroses coves, algunes de les quals es poden visitar. El conjunt arquitectònic està format per l'antic monestir de Sant Miquel del Fai i l'església del segle X, excavada a la mateixa roca i modificada posteriorment.

El 25 de juliol del 1909 s'inaugurà el xalet refugi d'Ulldeter, obra dirigida pel patriarca de l'excursionisme català, Cèsar August Torras, que va ser el primer equipament de muntanya del país. D'aquesta manera es van obrir les portes de l'alta muntanya a l'hivern.

A Mollet, grups de joves amics, entre els quals trobem Joan Planelles Martí, els germans Carol, en Molins i alguns altres, funden l'Agrupació Mollet. Les sortides a San Llorenç del Munt, el Figaró i el Montseny estan a l'orde del dia. D'altres sortides molt populars eren a la font de la Flor de Maig, a Cerdanyola, o a l'ermita del Remei, a Caldes de Montbui.

Joan Carol Mas era descendent d'una família d'ermitans. Després d'estar molts anys al Tagamanent, van baixar a viure a l'ermita de Reixac i després van arribar a Mollet, on van fer de pagesos i van ser els campaners de l'església de Sant Vicenç (tant el pare com els fills; encara avui se'ls recorda com els de can Campaner). Josep Carol Garreta va aprendre l'ofici de barber, però els darrers anys es dedicà al món de la pell, al barri del Poble Nou de Barcelona. Entre els anys 1920 i 1930 havien arribat al gran públic les càmeres de fotografia Josep Carol, reconseguit excursionista, no dubta ni un moment en comprar-ne una, això sí, després de fer un gran estalvi. Qualsevol que es posi al davant del seu objectiu, en sortirà retratat. El riu Besòs, les vernedes de can Magre, can Pere Gil... són fotografiades juntament amb d'altres aficionats.

"Amb les primeres llums de l'alba, ens trobem els meus amics i jo a l'estació del Nord. El tren és puntual, la màquina llença fum pel queixals de ferro i amb un toc de xiulet ensordidor se'ns planta davant nostre. Tot seguit ens afanyem a pujar, perquè no s'hi val a badar, no fos cas que ens quedéssim a terra. Els vagons de fusta ja són plens a vessar d'excursionistes que com nosaltres duen les motxilles plenes d'il·lusions i aventures per viure. El tren carrincló a poc a poc agafa empena i el soroll de les travesses cada vegada són més seguits... ens fa sentir la velocitat sota els nostres peus, aviat passem per bonics pobles, com el Figaró i Aiguafreda, que veiem des de la finestra mig entelada pel vapor del personal, però avui la nostra destinació és Balenyà. Quan hi arribem, el poble encara és adormit. Sense fer gaire soroll el travessem en direcció a Seva; abans de començar a pujar cap el Brull esmorzem per agafar forces, ja que avui ens faran falta, la sortida serà llarga. Des del Brull per la font Pomereta arribem al Matagalls, seguim cap a Sant Marçal, les Agudes, Turó de l'Home i arribem als plans de Santa Fe; ens aturem un moment, és l'hora de la minestra, tot seguit baixem cap a Fogars de Monclús i Sant Esteve de Palautordera, on acabem l'excursió, en total unes 15 hores". (Diari de Pere Soler).

Però més a prop de casa, també podem gaudir de la natura, com per exemple fer un passeig amb barca pel llac del Molí de la Moguda, com feia sovint Josep Carol. En Ramon de la Marinette fou la primera persona que s'atreví a comprar un Ford T i fer viatges fins a Parets i allà on convingués, i en Josep Forès, des de la gasolinera de can Calet, oferia servei de vehicles a tota hora. Un punt de trobada per fer excursions era l'església de Cabanyes; altres objectius propers eren l'ermita de la Mare de Déu de Dalt, al Turó de Montcada i la font de la Ginesta a Vallromanes.

El llarg túnel ferroviari sota la collada de Tosses ja és una realitat, però el tren encara no hi circula. D'altra banda, la construcció del xalet del CEC de la Molina, inaugurat la temporada 1925-1926, va ser decisiva per a la popularització d'aquest centre d'esports d'hivern.

L'any 1927, a Mollet, Pere Ros i la seva muller Pia Chacon obren el forn de Sant Vicenç (cal Forner Nou), que fins llavors estava situat al mateix carrer, però al davant, on després hi va haver cal Guasch.

Batista i Roca, el 1928, en plena dictadura de Primo de Rivera, proposa l'alternativa de l'excursionisme com "l'únic esport que és necessari practicar-lo per ser-ne devot". Diu que és democràtic perquè és a l'abast de la majoria, mentre que gran part dels esports resten encara reservats a les capes socials més benestants. En parla com una "escola de ciutadania" (pàg. 13 i 14 *Barcelona d'excursió*).

El 6 d'abril de 1928 surt a la llum el periòdic *Excursionisme*, que es proclamava portaveu de tots els excursionistes de Catalunya i monitor d'aquest moviment; se'n van publicar 58 números, fins al febrer de 1931, i hi col·laboraren destacats excursionistes i personalitats de la vida cultural i política del país, amb un contingut que ultrapassava la pràctica excursionista estricta per incidir en la formació del caràcter i l'orientació patriòtica. L'any següent hi apareix l'article "La vall de Núria en perill". Explica el projecte de construir un embassament que comportaria la desaparició de la vall i demana que les entitats excursionistes se sumin a la protesta iniciada pel periòdic.

L'any 1929 una nevada a Mollet deixa ben blancs els terrenys del Centre Parroquial i el carrer de Fiveller. El mateix any s'inaugura la parada de l'autobús a Barcelona, davant de la Marinette.

De nou, des de les pàgines del diari *Excursionisme*, l'any 1931, es denuncia un altre fet: durant unes maniobres realitzades al Montseny, els militars feren servir com a blanc la creu de Matagalls, que resultà danyada, i esborraren els mots *Catalunya i catalans* dels versos de Verdaguer que hi havia gravats a la peanya del monument.

L'any 1932 és època d'eufòria, temps de reformes, de canvis polítics i socials. A Mollet neixen dues entitats: Art i Esport i el Centre Excursionista i Fotogràfic. La primera és una entitat cultural que promou concursos literaris,

de dibuix, festivals, i excursions; també edita una revista. El local social s'instal·la al número 16 de la plaça Prat de la Riba i les fundadores són Teresa Sabaté i Lluïsa Pedragosa.

El Grup Excursionista Fotogràfic neix arran de les converses de quatre o cinc amics... fins que va prenent forma. Passen els dies i l'amor a l'excursionisme i a la fotografia, van creixent; busquen un local i troben una persona amable que els deixa un raconet de casa seva. Un dia col·loquen una pissarra (era la primera vegada) anunciant una excursió a Argentona. "Quina alegria tinguérem nosaltres al veure que ja havíem aconseguit els nostres propòsits. Celebràrem l'excursió i tornarem a casa i amb més entusiasme que mai, férem preparatius per organitzar-ne una altra, amb la que obtinguérem un èxit molt més gran que l'anterior. Així anà augmentant cada dia les files d'aquest grup de simpàtic i alegre jovent." Aquell primer any, la seu social s'instal·la a l'Hostal Marinette, a la plaça de la República número 5. Amb motiu de celebrar el 1r aniversari de la seva fundació, es fa una gran festa el 16 de setembre de 1933. "A les 8.30 de la nit comencem amb un gran ball de carrer, executat per la Orquestrina Ideal Jazz. El dia 17 a les 10 del matí, fem un Concurs de Fotografies, a les 11 Gran Audició de Sardanes per la Principal del Vallès, a les 12.15 lliurament del Banderí de l'entitat, a la 1 Vermut d'honor amb les autoritats, i a les 4 de la tarda, visita col·lectiva a l'estudi de Ràdio Associació de Catalunya, EAJ 15".

Aquest Grup va obrir les seccions d'excursionisme, teatre, natació, botànica i especialment, la de fotografia; tenia laboratori propi de revelat i així podia estalviar molts diners als seus associats. L'última seu social, l'any 1936, era al bar Tarragó, al número 6, davant la Marinette, on, per 50 cèntims, podies assaborir un vermut amb doble de cloïsses. Els joves sortits de aquests grups van marcar per sempre més l'excursionisme al nostre poble. Eren personatges plens de vida, amb carisma, amb ganes de gresca, i de passar-s'ho d'allò més bé, com Peret Soler i Rafel Angulo.

Peret Soler va néixer a Rubí el 1907, però va venir a Mollet quan tenia quatre anys. Era alegre i bromista fins a la medul·la, amant de l'excursionisme i la pintura. Per a ell, la muntanya no tenia secrets. La fotografia, tampoc. Tot sovint li agradava anar amb el seu pare i l'herbolari del poble a recollir herbes medicinals al Tagamanent. De jove va fer d'aprenent de barber, després va treballar a la Pelleria i acabà a la fàbrica de can Cocurni de Montmeló.

Rafel Angulo va néixer al nostre poble un 23 de setembre del 1913, de família de sabaters de tota la vida. L'ofici, però, no li era plaent; el que veritablement li entusiasmava era la muntanya, pujar a les crestes més difícils fins assolir el cim. Quedava amb la boca oberta quan el senyor Enric, xofer de la Pelleria—un altre amant de la natura—li parlava de la Pica d'Estats o del Montseny. Actiu representant d'Art i Esport, aviat va formar un grup: entre d'altres,

Rafael Angulo i Vicenç Solé, esquiant.

hi havia Josep Colomé, Josep Riera, Joan Coma, Pere Gordi i Martí Bonal. Un bon dia, tot fent un cim, en Peret s'aturà de cop i digué als companys: "Caldria posar algun nom a aquest grup. Què us sembla "Aimants del sol"?"

Mentrestant, al poble, un rellotger de Barcelona arreglava les esferes del rellotge del campanar i s'inaugura el nou camp de futbol que el club havia construït darrera el convent de les monges. De bon principi ja van posar-li el nom de Les Pruneres, segurament per les dues pruneres que hi havia. Quasi un miracle esdevenia igualment que alguna dona s'atrevisís a passar pel Pont de la Mandra, un indret reservat per als indolents del poble, situat damunt del torrent Caganell, entre la farmàcia de cal Foz (l'actual farmàcia Tugas) i la fàbrica d'anissets de la Fassina.

La primavera del 1936 es va fer coincidir el IV Campament i Congrés Internacional de Càmping i l'XI Campament General de Catalunya als terrenys de la Granja Agrícola Experimental Can Marimon de Caldes de Montbui. Tot un èxit: 1.302 campistes (129 eren estrangers) i 480 tendes.

L'u de maig del 1936 l'entitat Art i Esport organitza una excursió a Puigcerdà. "A les 4 en punt del matí, sortim 9 autocars, sí, nou magnífics i moderns autocars de 30 places cadascun, de la plaça de Catalunya (davant el cafè Ateu), en direcció a Vic; continuem cap a Ripoll, on es fa una parada de mitja hora per poder descansar i admirar el magnífic Monestir; ja són les 7 del matí.

Continuem cap a Campdevàrol i Ribes; entre aquestes dues poblacions trobem un lloc agradable, amb encisadors saltats d'aigua, i fem una parada per esmorzar. Una hora després continua el viatge cap a Puigcerdà. Pujant entre majestuosos i feréstegues muntanyes arribem a dalt de la collada de Tosses, que ens fa de talaia per resseguir amb l'esguard les incomptables bel·leses de la Molina, i comencem a veure el final del viatge. Cap a les onze del matí arribem a Puigcerdà, visitem la població, el llac i fins i tot passem la frontera i anem a Bourg-Madame i la Tour de Querol. Als afores de la vila tenim un bon lloc per dinar i cap a les 5 de la tarda, emprenem el viatge de retorn a Mollet. Abans, però, fem una parada a Ribes i Vic. En un sol dia hem fet més de 320 Km. Caldrà almenys una setmana per refer-nos del viatge i de la despesa econòmica, perquè ens ha costat 8,50 PTA per persona; això, tot i sent socis".

Aquell any 1936, amb tota seguretat, va marcar els molletans per sempre més i ens faria dir més d'una vegada: "abans i després de la guerra". Mollet, poble tranquil per excel·lència, rep amb consternació la notícia de l'aixecament militar el 18 de juliol del 1936. Els esdeveniments es precipiten; el Foment de la Sardana no pot celebrar la ballada prevista perquè la cobla no es presenta; el futbol local tampoc juga el seu partit, i a l'església, mossèn Josep Casanovas a cada moment estava mes nerviós durant la missa, i el llatí anava tan de pressa que semblava a preu fet. Per la carretera de Jaume I comencen a passar infinitat de cotxes descoberts en direcció a Barcelona, carregats de persones amb el puny clos, alçant els braços. A la plaça de l'Ajuntament es reparteixen armes a la gent de la CNT, la FAI o els del POUM. El 22 de juliol, un grup de persones treuen els objectes de culte i mobiliari de l'església i els cremen fora del temple. Més tard, l'edifici és enderrocat. Els joves són mobilitzats al front d'Aragó. La guerra civil porta l'amarga realitat, mobilitzacions i persecucions fins arribar a fer desaparèixer tota activitat col·lectiva.

Pel que fa a tres joves excursionistes molletans, Isidre Boix, Josep Almeda i Rafel Angulo, que aquells dies havien decidit fer una excursió a Mallorca, van quedar atrapats a l'illa i van trigar quasi tres anys a tornar a Mollet. Sens dubte, van tenir l'oportunitat de pujar més d'una dotzena de vegades al Puig Major, la muntanya més alta de Mallorca.

El 8 de gener de 1938 hi ha un bombardeig als Quatre Cantons i deixa morts i ferits, homes i dones innocents, que havien tingut la desgràcia de passar per aquell indret en uns moments desafortunats. La sang s'escolava entre els sentiments i els molletans ja mai tornarem a ser els mateixos d'abans.

El 27 de gener del 1939, quan la guerra es va acabar al nostre poble i van entrar les forces franquistes, calia reconstruir de nou l'Ajuntament, l'església... i el poble començava una nova època sadollada d'imperis i de grandeses. Aquell mateix any es porta a terme la col·locació de la primera pedra de la nova església; les obres duren dos anys i costen 235.133 pessetes. S'inaugura el 14

d'abril del 1941. La guerra civil s'havia acabat oficialment l'1 d'abril de 1939. L'excursionisme no és una excepció a la situació política i passa les hores més baixes. Entre d'altres, se suprimeix la Federació d'Entitats Excursionistes de Catalunya i de les 236 entitats que hi havia l'any 1936 només en subsisteixen una vintena, els presidents de les quals són nomenats per les autoritats esportives del nou règim. A partir de l'any 1940, l'excursionisme passa a dependre de la Federación Española de Montañismo, amb seu a Madrid.

Rafel Angulo va tornar llicenciat el setembre del 1939, amb més ganes que mai de fer muntanya, de sortir i deixar enrera les misèries i la foscor en què es trobava immers el país i el nostre poble. La muntanya era l'únic espai de possible llibertat i els butlletins dels clubs, un mitjà de transmissió de la llengua catalana. El 1941, Angulo es fa soci del Club Muntanyenc Barcelonès, situat a la plaça Reial de Barcelona. Té el número 244. Un any més tard s'hi afegeix Josep Riera i el 1943 ho fan Isidre Boix i Marta Folgue. El fet de ser coneixedors del món de l'excursionisme i els relats de les seves aventures, aviat van córrer de boca en boca per tot el poble.

A Barcelona cada vegada hi havia més botigues dedicades al món de l'excursionisme, el lleure i l'aire lliure. La primera activitat intersocial de la postguerra foren les marxes de regularitat per parelles, reinstaurades l'any 1943 per la Unió Excursionista de Catalunya.

Malgrat les mancances del moment, tímidament i sense fer gaire soroll, es tornava a sortir d'excursió. El 1943, Peret Soler, Josep Colomé i Josep Riera fan la travessa del Montseny: Sant Marçal i Santa Fe. Aquell mateix any acampen a prop de Sant Romà de Sau (els acompanya l'Alsina). En Colomé recorda molt bé una font que hi havia a prop del poble, perquè en brollava una aigua fresca i bona que, deien, ho guaria tot.

A poc a poc, el grup va creixent. Joan Coma, Pere Gordi i la resta del grup van a Rupit. Rafel Angulo, veient que la colla anava augmentant, proposa formar un club de muntanya. Josep Colomé és l'encarregat de redactar la carta d'adhesió al Club Montañés Barcelonès. Així, el 1944, als baixos de la Granja Pou, al cèntric passeig de la Victòria, a la Rambla, s'instal·la la delegació local del Club Muntanyenc Barcelonès. D'aquí en sortiran veritables pioners de l'excursionisme, l'aire lliure, les bones fotografies i l'escalada. Pere Solé en serà el president i Rafael Angulo, el secretari. Cada mes es reparteix un butlletí per aplegar sota una sola bandera tots els amants de l'excursionisme.

Escriu Pere Soler: "Quan vàrem començar l'excursionisme ens preguntàvem com era el nostre país, Catalunya. Cada sortida aportava un granet de sorra al coneixement de la nostra geografia catalana. A poc a poc anàvem descobrint el país, una descoberta que podia ser a través d'unes restes arqueològiques, d'una església romànica, de l'ascensió d'una muntanya, una gorja profunda i feréstega o una vall. Quant temps ha passat ja, des que vàrem fundar el Club

Sant Marçal, 23 d'abril de 1943. Josep Riera, Peret Solé, Josep Colomé.

Sant Romà de Sau. Gaspar Llorens, Josep Martínez, J. Claverol, Josep Pi

Muntanyenc Mollet, el 1944! Quants records em vénen a la memòria, quantes experiències viscudes, quants camins i dreceres hauré fet, juntament amb els meus companys! Ara, aquí, assegut en aquest vell vagó de fusta, em deixo portar per la nostàlgia i assaboreixo la flaire que deixa aquest dimoni de pipa. Tan sols puc pensar que ha valgut la pena”.

“El 1944, i malgrat les mancances i les prohibicions, un grup de 25 joves format per Francisco Foz, Pere Gordi, Miquel Guiu, Josep Colomé, Artur Mestre, Josep Torrents, Joaquim Bernal, Joan Coma, Josep Alfonso, Joan Esteve, Carles Monròs, Andreu Mayoles, Albert Planas, Miquel Bachs, Enric Alsina, Josep Almeda, Pere Ros, Pere Martín, Montserrat Formaguera, Josep Formaguera, i jo mateix, ens vàrem donar d’alta al Muntanyenc Barcelonès i aquest mateix any vàrem fundar la delegació de Mollet del Club Muntanyenc Barcelonès”.

“Les nostres primeres reunions i la seu social varen ser al local cedit als baixos de la Granja Pou, al carrer de Berenguer III, número 32. Jo en vaig ser el president i en Rafel el caixer. La quota de soci era de 3 pessetes al mes per als sèniors i d’1 pesseta els júnior i les fèmines. Així fou com es començaren a forjar els pilars del que seria l’associació. El desembre vam fer una exposició de fotografies als baixos del local, amb l’assistència de totes les autoritats”.

“Malgrat les restriccions elèctriques i la manca de menjar, tot rutllava, com les fàbriques de can Fàbregas i can Mulà; nosaltres, quan podíem, ens estimàvem més sortir d’excursió, respirar aire pur i net, deixar que els nostres ulls captessin els colors de la natura, tot buscant un món millor que el que havíem deixat enrera. Per fer el més petit desplaçament calia obtenir un salconduit expedit per la policia. L’estiu del 1944 es donaren però, més facilitats: s’autoritzà de circular lliurement entre Barcelona i les poblacions de Mataró, Granollers, Caldes de Montbui, Terrassa, Martorell i Sitges, com també entre Barcelona i Montserrat. Els salconduïts per a la zona fronterera persistiren fins l’any 1955. Recordo quan ens ajuntàvem els de Mollet i els companys d’Horta, fèiem una bona colla d’amics; sobretot em fascinava el meu amic Cobo quant, juntament amb els seus, es posaven a tocar l’armònica, interpretant unes boniques melodies. Em passaria hores i hores escoltant...”

L’any 1943 s’instal·la el primer telesquí d’Espanya a la Molina i el 22 de desembre de 1946 s’inaugura el nou telesquí que sent l’aire fresc al Turó de la Perdriu. Aquest és molt més llarg que el de Font Canaleta. Els esquiadors més avançats del club, com Rafel Angulo, Vicens Solé o Josep Riera, han de sortir a les 5 del matí, carregats amb els esquís de fusta, la roba adient i les butxaques plenes d’il·lusions per emprendre l’aventura d’anar a l’estació de Montcada (ja que a Mollet no para el primer tren que passa cap a la Molina), i juntament amb altres amics gaudir tot el dia d’aquest modern i meravellós esport. Aquell any es van reprendre les competicions interrompudes per la guerra civil. Els

Els fundadors del Club, l'any 1946: Joan Coma Riera, 28 anys. Pere Solé Isart, 37 anys, Rafael Angulo Faure, 28 anys, Pere Gordi Llobet, 37 anys, Josep Riera Sabater i Martí Bonal Pla, 42 anys.

dies 4, 5 i 6 de febrer de 1946 es fa el concurs interclubs de la Molina. Tot i que els participants catalans estan millorant molt, de moment contra els suïssos no hi tenen res a fer.

El 1947 es va fer la primera travessa de Núria a la Molina pels passos obligats del Puigmal, Pas dels Lladres, Pla de Salines, Collada de Tosses i plans d'Anyella. En total, 30 km. Els millors corredors de tots els clubs hi eren presents encara que pocs varen completar tot el recorregut, per la seva duresa.

Continua escrivint Peret Solé: "Sense una pesseta a la butxaca però amb moltes ganes de passar-s'ho bé, vàrem anar amb l'Angulo, dos dies d'excursió a la Molina, acompanyat de la meva dona i els meus fills en Toni i la Pilar. Passàrem la nit al refugi de Segre Morta i l'endemà, Déu dirà! Ja som 26 els socis actius que tenim al club. Amb la quota de tres pessetes que paguem al mes, ens permet comprar material de muntanya. Ja tenim un parell de tendes de tela de doble tendal, un fanal mixt de petroli, un altre de petit, un joc d'esquís de fusta amb els seus respectius bastons i una fotocopiadora tipus Agfa". Mentrestant, Lluís Gener posava una xurreria al costat de ca la Blasa.

Per fi, el 1948 s'inaugura el túnel de Vielha, un fet bàsic per al món excursionista, perquè escurça el trajecte a la Vall d'Aran gairebé en un dia. Han estat 23 penosos anys de treballs, de suor i de llàgrimes. El 1926 es va començar la perforació amb el compromís de la constructora d'acabar les obres l'any 1930. El clima social que vivia Espanya amb l'arribada de la República el 1930 va fer retardar les obres, per la millora de les condicions socials dels treballadors. La guerra civil les va aturar i el 1939 es van recomençar amb un nombrós contingent de presoners de guerra.

A l'empara de les autoritats eclesiàstiques, es permetien unes mínimes expansions de catalanitat que l'autoritat civil tenia vedades. L'exemple més representatiu és, potser, l'aplec de Matagalls, que els Missioners del Cor de Maria organitzaren l'any 1950.

El president del Centre Excursionista de Catalunya, Lluís de Quadras, com a acte principal de la celebració del 75 aniversari del Centre, veu culminat el seu somni d'instal·lar una creu al cim de l'Aneto. Hi arriben 165 alpinistes vinguts d'arreu de Catalunya, Espanya i França i hi acampen amb 55 tendes. Encara perduraven els records de principis del segle XX, quan les esquerdes es podien empassar algun distret.

"Mossèn Jaume Oliveras, al llarg de la seva dilatada vida muntanyenca, havia fet més de trenta ascensions a l'Aneto, l'última el juliol de 1949. Als seus setanta-tres anys, encara el tenim entre nosaltres. Amb ell hem conviscut els que admirem la seva obra. Sentim les seves paraules, els bons consells i records, com aquell llamp maleït que va matar dos companys seus, mentre es trobaven a les roques del pas de Mahoma l'any 1916. Compartim l'hora de la minestra amb monsieur Despuy, Quadras i mossèn Oliveras. Inesperades dificultats fan retardar el trasllat de la creu des de Benasque fins a la Renclusa: pluges, tempestes i molt vent varen impedir que hi arribessin diferents expedicions. El dia 4, les peces arriben fins a la meitat de la glacera, a causa del mal temps. El dia 5 arribem a la cresta, abans de passar el pas de Mahoma. Dos dies més de mal temps fan que només es puguin portar les peces més petites fins al cim; el dia 9 es passa el pas de Mahoma, les peces d'alumini sembla que siguin de ferro massís (s'han dividit en sis peces principals de 13 Kg. cada una). La travessa es converteix en un calvari. Finalment, el dia 11 s'acaba de muntar i el 12 d'agost de 1951 el temps canvia de cop i un cel blau i net permet a Quadras i Siscart, ajudats per altres muntanyencs, aixecar la creu, que muntada fa 4 metre d'alçada per 2 d'ampla i pesa 95 Kg. Poc després es celebra una missa, beneïda pel francès Lefranc, i ajudat per dos seminaristes espanyols".

"A Mollet, l'entrada de Gaspar Llorens al club marca una bona època de sortides. Ell va animar a què es fes soci l'any 1952, un noi eixerit i intrèpid, fill d'un gran ciclista, el Pelegrí Pi, que amb el temps es va fer famós. És Josep Pi i Morral, ben equipat amb caçadora de pell, pantalons bombatxos, xiruques,

Les Guilleries, 1950. Cobos, Alsina, Colomé, Coma, Solé. Palomar

esquí i bastons de fusta a punt de baixar pels pendents de la Molina. Som a Sant Romà de Sau, poc temps abans que el poble fos engolit per les aigües del pantà de Sau (...) Una peça clau per al club va ser el meu gran amic Josep Martínez. Va fer-se soci el 1946 i va fer del club la seva segona casa. Els acompanya, també, Josep Claverol.

“L’any 1952 ja érem 33 els socis en actiu i els baixos de la Granja Pou, on ens reuníem, s’havia fet petit, per això ens cedeixen un local a la part alta del Club Recreatiu situat a l’edifici del Tabaran. Per arribar-hi, hem de passar pel Casino i després pujar al primer pis, on trobem el nostre local social. Era una estança freda i sense llum natural; penjaven del sostre dos globus de llum, les parets eren folrades de tela de sac fins a mitja alçada i la resta estava pintada d’un color verd poma. També hi havia una llar de foc. Nosaltres mateixos vàrem posar una vitrina per als llibres i els fòssils que trobem anant d’excursió; també hi posàrem unes prestatgeries, una tauleta rodona, dues butaques i unes quantes cadires. Les parets aviat van quedar plenes de fotografies de muntanya; allà hi vam fer les nostres tertúlies i els nostres projectes de futur”.

“La inauguració es va fer el 15 de juny del 1952. Vàrem preparar una colla d’actes per a la celebració: una exposició fotogràfica, una conferència i el pas d’un documental adient, *El mon submarí*. Vàrem convidar les autoritats de Mollet i també va venir una representació del Club Montañés Barcelonès. Havíem de causar bona impressió als convidats i ho vàrem aconseguir; tots ens van felicitar”.

“També vàrem fer una excursió a Tossa de Mar: l’encarregat d’organitzar-la va ser el vocal Amadeu Torrents Bret i l’èxit fou total ja que vàrem omplir tres autocars. En Rafel Angulo, que era el caixer, va començar de nou els comptes, perquè hi havia molts rebuts retardats per cobrar. Les reunions per decidir les noves excursions es feien els dimarts; la tornada del material de lloguer (es cobraven 5 pessetes el primer dia i una pesseta cada dia posterior) era els divendres”.

L’any 1952 es canvia de seu social i es passa a la part alta de l’edifici del Tabaran, al Club Recreatiu Mollet, a l’actual avinguda de la Llibertat, cantonada amb el carrer de Lluís Duran.

El 1954 es fa una excursió al Montseny. Una de les sortides clàssiques per Nadal, era l’excursió de l’avet i el boix grèvol: s’anava al cim del Matagalls i es baixava per Sant Segimon i es portava un avet i branques per guarnir les cases i fer el pessebre.

“El 22 d’agost de 1954 vaig fer una exposició d’aquarel·les al Club Muntanyenc, amb l’assistència de nombrós públic –explica Peret Solé–. Les meves aquarel·les reflecteixen amb tota mena de detalls, tots els colors de la natura, captats durant les meves caminades per mil camins i dreces fetes amb els meus amics de sempre. M’encanta compartir el meu bon humor amb tothom que em vulgui escoltar. Recordo ara també, que vàrem mirar molts preus per tal de comprar una tenda del tipus Himàlaia, però no hi arribàvem, eren massa cares i al final vàrem decidir que un amic d’en Rafel ens la fes, a meitat de preu (...). El 1955 vam fer una magnífica sortida de la Comella a Lliurona, pujant per la tartera al cim del Bassegoda”.

Entre els anys 1955 i 1965 el Club va passar per les seves hores més baixes. No acabava de funcionar perquè les retallades de llibertat del règim dificultaven tirar endavant els ideals i objectius que l’entitat s’havia fixat. Era com si volguessin que s’acabés de morir perquè no portés problemes. Les associacions no eren ben vistes. Rafel Angulo deixa el càrrec de caixer el 1956 per motius de feina, i el substitueix Jaume Ventalló Barril. El Club es queda amb només 14 socis en actiu, entre ells Josep Colomer, Gaspar Llorens, Josep Pi, Joan Pou, Bernabé Varela, i José Martínez, que fan tot el possible per tirar endavant. Entre les senyores, cal destacar Montserrat Escalada, Anna M. Puntí, Bonaventura Ametller, les senyores Fortuny, Claverol, Cortès i Hermínia Vallbona.

L’agost de l’any 1958, per fi s’acomplia el somni de molts d’aquells muntanyencs, de pujar al cim de l’Aneto. Això sí, era obligat assistir a la missa que es feia al campament, abans de sortir cap el cim, encara que Josep Pi això no ho tenia gaire clar, ja que deia que el qui volgués anar a missa, que hi anés el dia abans. Els afortunats varen ser Josep Martínez, Bernabé Varela, Joan Rosés, Martí, Josep Pi i Joan Pou.

“No em cansaré mai de recordar aquest moment tan agradable, des del

cim; el que veuen els meus ulls no té preu. Estic envoltat de cims majestuosos i jo al damunt del més alt; em sembla veure sobre un núvol blanc, assegut amb la seva sotana, el seu paraigua i la seva maleta, al pioner de l'excursionisme català, mossèn Cinto Verdagner, recitant els poemes que va escriure quan pujava als cims dels Pirineus”.

“D'aquell temps recordo les sortides que vaig fer amb Gaspar Llorens i Josep Colomer. En Gaspar va aprendre moltes coses bones del Rafel Angulo, sobretot a dossificar les forces al caminar. Com que tots dos eren alts i camallargs, quan es posaven a fer passes d'un metre vint, no hi havia qui els pogués seguir”.

Les primeres botes que es va comprar en Llorens li van costar 500 pessetes, que va pagar a terminis de 25 a la botiga Alpí, del carrer Avinyó de Barcelona. Després de fer el cim de l'Aneto i la majoria dels cims dels Pirineus, en Llorens es passà al món del tennis.

“Josep Pi, aleshores resident a Suïssa per motius de feina, durant les vacances d'estiu tornava a retrobar-se amb els amics de sempre, en Martínez, en Varela i en Joan Pou. Recordo la sortida a Ordesa que vàrem fer, i que recordaran tota la vida, després d'arribar a Monzon amb tren, agafem un modern autobús fins a Torla, d'allà cap al circ de Soaso, per on es despenya el riu Arazas i després pujant fins al refugi vell de Góritz. Tot sovint es creuaven una corrua de mules que portaven carbó fet al bosc. Quan arribem al refugi, el guàrdia no ens deixa dormir, potser es va pensar que érem maquis; el fet és que vàrem plantar la tenda a 200 metres del refugi i l'endemà vàrem fer el Mont Perdut, en José Martínez amb pantalons curts i xiruques noves; l'altre, la bretxa de Roland. Quan vàrem tornar al Club, no teníem paraules per descriure tanta bellesa”.

“Els queviures que es portaven a les motxilles per fer la travessa eren patates cuites, ous durs, un pollastre fregit, ametlles, carbassa confitada, prunes, pa i una mica de sal per l'aigua, per quan es suava molt. Ah, i molt important: el pot de sals ENO. De tornada vàrem anar cap a la vall d'Añisclo; vam acampar molt a prop de la cascada de la Font Blanca (en Martínez recordarà sempre aquell moment). Finalment, vàrem arribar al poblet de Bestuè, on, per 35 pessetes els donaren berenar, sopar, dormir i esmorzar. Ells en varen donar 50 i els de l'hostal, contents, els van omplir de pomes per tal d'acabar bé l'excursió”.

En algunes d'aquelles sortides els havia acompanyat l'avi Fonolleda, com el dia que varen anar a la paret del Cilindre, l'any 1960.

Tanmateix, el temps no passava en va i pels que varen ser fundadors del Club, tampoc. S'anaven fent sortides però molt més suaus; tot i així, eren molt enriquidores.

El 1961 enderroquen la font modernista, que durant quaranta anys havia presidit la plaça Prat de la Riba, símbol d'identitat de la població. El 20 de maig de 1962 es col·loca la primera pedra del Casal Cultural; l'acte és presidit per

Mn. Josep Carbonell, Mn. Estevadeordal, l'alcalde Llorens, una representació del avis del poble i Simeó Rabassa, impulsor del projecte.

Aquell any, l'Agrupació Excursionista Catalunya aconseguí l'autorització per reprendre la celebració del Campament General de Catalunya, la festa major de l'excursionisme, que se celebrà a Fontmartina (Montseny), amb un èxit extraordinari: 1.208 acampadors amb 402 tendes i 43 entitats representades.

La nit del 25 de setembre de 1962, una sèrie de tempestes de gran intensitat provoquen el desbordament del Llobregat, del Besòs, del Ripoll, i de totes les rieres del Vallès. A Mollet, tots els trams del torrent Caganell que no estan coberts, es desborden i inunden molts indrets de la part baixa del poble. La Riera Seca, en el punt on s'ajunta amb el Caganell i el Besòs, ofereix un aspecte paorós. Però quan els molletans encara no s'havien refet de les inundacions, el dia de Nadal va caure una intensa nevada d'un gruix de metre. El dia va ser trist, sense electricitat, ni ràdio, ni cinema; moltes teulades estaven tan carregades de neu que amenaçaven d'ensorrar-se. Escriu Soler: "La neu que tantes vegades havíem trepitjat als Pirineus, ara la teníem als nostres carrers i de quina manera. Feina teníem per arribar al nostre estatge social, al Tabaran. L'observatori del Turó del Home acumulava gairebé dos metres de neu i per pujar-hi va caldre practicar un túnel a la entrada; un cop fosa part de la neu, recordo haver-hi pujat per comprovar si encara era al seu lloc. En Llorens, els germans Rosés i senyores i en Jordi Castells també hi van fer una visita".

"Pels cims de la Conreria, ja fa temps que es senten sorolls estranys, semblants als que feia el timbaler del Bruc, i és que pels voltants de 1964, corren quatre buscadors de tresors arqueològics; són Jordi Cifone, Bruno Soler, Josep Sallent, un xicot fort i valent com un roure, i Josep Farré—aquest últim d'idees fixes, capaç de vendre't fins i tot el campanar del poble— que porten nous aires i valors de renovació amb la seva entrada al Club l'any 1965".

"Recordo que buscaven una tenda de campanya per passar més temps a la muntanya. Cercant restes arqueològiques als poblats ibèrics, un bon dia preguntaren al matalasser del poble què els cobraria per la lona i confecció d'una tenda. Aquest els indicà que en el Tabaran hi havia un club d'excursionisme que en tenia de lloguer i així va ser com es donaren d'alta al club. Aviat formaren una bona colla jove d'amics. A part d'ells, hi havia la germana del Farré, l'Anna; en Tomàs, la Maria i la Susanna Careta, la Montse, en Francesc Bofarull, en Josep Godo, en Joan Pou, en Puyoles, la Carme i d'altres que ara mateix no recordo. La joventut i la sang calenta d'aquests joves aviat van topar amb les nostres idees més conservadores; això va fer que en Josep Farré trenqués diverses vegades el seu carnet de soci, però això sí, la sang no arribà mai al riu, ben al contrari, va fer-nos més forts. Ja som 40 els socis actius".

El 1965 Mollet va canviant de fisonomia. Viu entre el passat i mira el futur. Al carrer Jaume I s'enderroca l'antiga fàbrica del Cotó, que els darrers anys havia estat una fàbrica de cartons, i s'inaugura la nova imatge de la plaça Prat de la Riba, amb el nou i espectacular sortidor, més conegut com "la palangana".

Aquell any, la Federación Española de Montañismo renova els carnets per uns de més moderns; també aquest any, fortes pluges provoquen el trencament del pont sobre el riu Besòs.

Una de les excursions clàssiques a l'època de Tots Sants era anar al Montseny des de Coll Formic, Sant Segimon i baixar al poble de Viladrau, omplint les motxilles de castanyes –això sí, vigilant que el guarda d'aquests magnífics castanyers no ens enxampés–. Parada obligatòria a l'ermita de L'erola, tot descansant.

Torna a escriure Pere Soler: "Jo, mentrestant, em dedicava a seguir totes les ermites del nostre país. M'acompanyava tot sovint en Pi o algú altre que tingués cotxe. Les fotografiava i feia les anotacions de les dades més importants; amb el temps, pensava donar color a les fotografies amb una tècnica que estava experimentant en aquells moments".

"El 1966 vaig deixar el meu càrrec de president del Club (*Ho era des del 1944*). Els anys no perdonen. En Josep Pi, que havia tornat a Mollet després de viure uns quants anys a Suïssa, en serà el nou president".

Entre els anys 1969 i 1973 entren al Club nou socis, i passaran de 40 a 116 els socis actius; aquests donen un tomb al Club, hi aporten aires nous de joventut, il·lusions i ganes de descobrir el món de la natura i l'aventura. Entre els que hi deixaran més petjada hi ha Manel Rosés, Josep Jodo, Joan Borgés, M. Dolors Casals, Joan Juncosa, Miquel Picas, Vicens Casals, M. Teresa Llavina, M. Teresa Corominas, Dolors Garcia, Jordi Mínguez, Jordi Mas, M. Rosa Llavina i molts d'altres que duen el Club Muntanyenc a aconseguir en els propers anys els èxits esportius més grans de la història del nostre Club.

Arxius i hemeroteques

Arxiu familiar de Frederic Ros Chacon
Arxiu familiar de Pere Soler Isart
Arxiu familiar de Joan Carol
Arxiu familiar de Josep M. Suñé
Arxiu familiar de Martí Pou
Arxiu de Miquel Herreros
Arxiu Històric Municipal de Mollet del Vallès
Arxiu del Centre Excursionista de Catalunya
Arxiu del Club Muntanyenc Barcelonès
Arxiu del Club Muntanyenc Mollet
Biblioteca municipal Can Mulà
Casal Cultural
TV3 (Temps de silenci)

Bibliografia

Joan Solé Tura, *Mollet 1900-2000*.
Ferran Pérez i Gómez, "Els orígens de l'excursionisme", *NOTES*, 10, CEM.
M. Àngels Suàrez, *La Segona República i la Guerra Civil a Mollet del Vallès*, CEM, Col·lecció Vicenç Plantada, 4, Mollet del Vallès, 2000.
Albert Balcells, *Barcelona d'excursió*.
M. Rosa Linares, *Libres de socis*.

Entrevistes col·laboradors

Josep Martínez
Josep Pi
Josep Colomé
Joan Planellas
Gaspar Llorens
Vicenç Solé
Teresa Llavina
Josep Farré